

אזרחות

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה:
בשאלון זה פרק אחד – (50x2) – 100 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

קטע

קרא את הקטע שלפניך, וענה על שתיים מן השאלות 1-3.

בעת האחרונה נערכו בכנסת דיונים בנוגע ל"חוק הקורונה". חוק זה של הכנסת נועד להחליף את ההוראות שקבעה הממשלה ואשר שימשו אותה עד עתה כדי להתמודד עם התפשטות מגפת הקורונה בישראל. החקיקה של חוק זה הכרחית משום שתוקפן של ההוראות האלה, לפי חוק יסוד: הממשלה, הוא לשלושה חודשים בלבד. החקיקה של חוק זה היא מהלך חיובי: לעבור לצורת ממשל שבה הכנסת קובעת את היחס הרצוי בין הפגיעה בזכויות היסוד של האזרחים ובין הצורך בהגנה על בריאות הציבור מפני מגפת הקורונה. אולם בפועל החוק שהוצע מעניק לממשלה סמכויות נרחבות ביותר, וכך לא הושגה המטרה, והפיקוח הפרלמנטרי על הממשלה נותר רופף.

מצב זה הוא ביטוי לתופעה שמתגברת בשנים האחרונות: התבטלות של הכנסת בפני הממשלה. אף על פי שהממשלה אמורה להיות "אחראית בפני הכנסת", היוצרות מתהפכות והכנסת נעשית לסוכנות החקיקה של הממשלה, ולמעשה הכנסת משמשת "חותמת גומי" להחלטות הממשלה.

מובן שבמצב של משבר בתחום הבריאות מוצדק שהכנסת תסמיך את הממשלה לפעול כדי להיאבק במגפה. אך ראוי כי הכנסת היא זו שתכריז על כך, או לכל הפחות תאשר זאת, ולא הממשלה. נוסף על כך הכנסת צריכה לאשר מראש כל הוראה או הנחיה שהממשלה קובעת במצב של משבר.

אכן, בכנסת תמיד יש לקואליציה רוב מובנה, אך יש הבדל רב בין אופן קבלת ההחלטות בממשלה, שאינו שקוף, ובין הדיונים הנערכים במליאה ובעיקר במסגרת העבודה הנעשית בהרכבים מצומצמים, שמשותפים בהם נציגים מסיעות שונות. בהרכבים אלה הדיונים עוסקים בנושאים מסוימים והם בדרך כלל פתוחים בפני הקהל הרחב, ומשתתפים בהם מומחים ואנשי ציבור.

חשוב שלא נשכח – הכנסת היא הגוף המייצג את הציבור, ולכן הסמכות לאזן בין ערכים שונים ולהחליט מה מותר ומה אסור צריכה להיות בידיה ולא בידי הממשלה.

(מעובד על פי ע' פוקס, "הכנסת הפכה לסוכנת החקיקה של הממשלה", הארץ, 26 ביוני 2020)

השאלות

ענה על שתיים מן השאלות 1-3 (לכל שאלה – 50 נקודות).
שים לב: בחלק הראשון של כל שאלה (הצגת מושג) עליך לענות **על פי מה שלמדת** ולא על פי הקטע.
בחלק השני של השאלה עליך לענות **על פי הקטע**.

1. הצג את תפקיד הממשלה: **קביעת תקנות לשעת חירום**.

הסבר כיצד תפקיד זה בא לידי ביטוי בקטע.

2. הצג את עקרון **הפרדת הרשויות**.

הסבר את הטענה של כותב הקטע בנוגע למימוש של עיקרון זה.

3. הצג את המושג **ועדות הכנסת**.

הסבר כיצד הפעילות של ועדות הכנסת באה לידי ביטוי בקטע.

בהצלחה!